

Agnes de Boer • [Allurepark De Lucht](#) • Amped • [Amsterdam Waterland](#) • APPM • [Arc2 architecten](#) • Arda advies voor natuur, cultuurhistorie en recreatie • [Atelier Anneke Wessels](#) • Bar het Fort • [Bed & Breakfast Fort Bakkerskil](#) • Beheersstichting Fort Pannerden • [Betuwse Stroom BV](#) • Bezoekerscentrum Grebbelinie • [Brabants Landschap](#) • Brasserie de Buurman • [Botanische Tuinen Universiteit Utrecht](#) • Bureau Buiten • [Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd](#) • Caatje aan de Lek • [Casa Fortezza](#) • Cider Import BV • [Contigo International](#) • Cultuur aan de Slinger • [Fort De Batterijen](#) • De Roode Haen • [Documentatiecentrum Stelling van Adam](#) • DOKc/ Zuiderwaterlinie Festival • [Donatus Verzekeringen](#) • Ducktrail • [Duits&Lauret Fort Everdingen](#) • Dutch History Tours • [EC Projects](#) • Ecabike • [Exploitatiemaatschappij Fort Vechten B.V.](#) • Fier Bussum • [Fort 1881](#) • Fort aan de Klop • [Fort aan de Westoever](#) • Fort Altena • [Fort bij Edam](#) • Fort bij Hoofddorp • [Fort Blauwkapel](#) • Fort Buitensluis • [Fort de Bilt](#) • Fort Diemerdam • [Fort Dorpshuis Fort Vreeswijk](#) • Fort Evenementen • [Fort Giessen](#) • Fort Isabella • [Fort Kijkduin](#) • Fort Lunet • [Fort Lunet aan de Snel](#) • Fort Markenbinnen • [Fort Nieuwersluis](#) • Fort Nieuwersluis Theetuin • [Fort Producties](#) • Fort Resort Beemster • [Fort Spion](#) • Fort bij Uithoorn • [Fort Voordorp](#) • Fort Vossegat • [Krimpenfort Wijnen](#) • Fort Zuid • [Fort Zuidwijkermeer](#) • Forteiland IJmuiden • [G. van der Ven B.V. Aannemingsbedrijf](#) • Gemeente Brielle • [Gemeente Bunnik](#) • Gemeente Culemborg • [Gemeente Geertruidenberg](#) • Gemeente Geldermalsen • [Gemeente Goeree-Overflakkee](#) • Gemeente Gooisemeren (Muiden en Naarden) • [Gemeente Gorinchem](#) • Gemeente Grave • [Gemeente Groenlo](#) • Gemeente Haarlemmermeer • [Gemeente Hellevoetsluis](#) • Gemeente Heusden • [Gemeente Houten](#) • Gemeente Hulst • [Gemeente IJsselstein](#) • Gemeente Leerdam • [Gemeente Lingewaal](#) • Gemeente Lingewaard • [Gemeente Moerdijk](#) • Gemeente Molenwaard • [Gemeente Nieuwegein](#) • Gemeente Olst-Wijhe • [Gemeente Oss](#) • Gemeente Ronde Venen • [Gemeente 's-Hertogenbosch](#) • Gemeente Steenbergen • [Gemeente Stichtse Vecht](#) • Gemeente Tiel • [Gemeente Utrecht](#) • Gemeente Vianen • [Gemeente Weesp](#) • Gemeente Werkendam • Gemeente Wijdmeren • Gemeente Woerden • [Gemeente Woudrichem](#) • Gemeente Zaltbommel • [HaboDaCosta](#) • Hajé Nieuwegein B.V. • [Hij & Ik Productions](#) • Holland Inbound • [Hooyschuur Architecten B.V.](#) • Hotel De Witte Dame • [Jonkheer-de Ram](#) • Kampeerterrain de Lielvinge • [De Kool, de Geit en de Wolf](#) • Kromme Rijn Fruit • [Kunstfort bij Vijfhuizen](#) • Landgoed Ruwinkel • [Landschap Erfgoed Utrecht](#) • Landschap Noord-Holland • [Landschapsbeheer Friesland](#) • Leerwerkbedrijf Hollandse Waterlinie • [Leger Diorama Wereld](#) • Liniepadfestival • [Ludens Lunet I en III](#) • MapGear B.V. • [Media Mind](#) • MijnFort - Boer Bos • Nationaal restauratiefonds • Natuurgood • [Natuurmonumenten \(Fort aan de Jisperweg, Fort aan de Middenweg, Fort bij Abcoude, Fort de Schans, Fort Ellewoutsdijk, Fort Kijkuit, Fort Sint Pieter en Fort bij Spijkerboor\)](#) • O.Cuisine • [Oliemans Accountants](#) • Pampus Events • [Parklaan](#) • Paviljoen Uit & Meer • [Pien Grafisch Gezien](#) • Provincie Noord-Holland • [Provincie Gelderland](#) • Provincie Noord-Brabant • [Provincie Zuid-Holland](#) • [Quaadrat Projectmanagement](#) • [Recreatieschap Spaarnwoude](#) • Restaurant 't Fort Vijfhuizen • [Routewerk](#) • Show me Holland • [Staatsbosbeheer \(Batterij Brakel, Batterij Poederrijen, Fort bij 't Hemeltje, Fort Rijnauwen, Fort Ruigenhoek, Fort Tienhoven, Werk aan de Groeneweg, Werk aan de spoorweg op de Diefdijk en Werk aan de Waalse Wetering\)](#) • Simplefly • [Slot Loevestein](#) • Sogyo • [StadsHerstel](#) • Steenhuis Meurs bv. • [Stichting Ars Positum](#) • Stichting Bouwloods Utrecht • [Stichting C-Fordt](#) • Stichting Fort Sabina • [Stichting Forteiland Pampus](#) • Stichting Fortpop Beverwijk • [Stichting GeoFort](#) • Stichting Herstelling • [Stichting Het Nederlands Vestingmuseum](#) • Stichting Menno van Coehoom • [Stichting Monumentenbezit](#) • Stichting Oude Hollandse Waterlinie • [Stichting Reinaerde](#) • Stichting Rijksmuseum Muiderstot • [Stichting Schoonhoven Zilverstad](#) • Stichting tot beheer Fort Werk IV • [Stichting Uiterwaard Uitermeer](#) • Stichting Vrederijk • [Stichting Wandelnet](#) • Stichting Werk aan het Spoel • [Stichting Zaans Museum](#) • Studio Bassa • [Studio Harm Hasenaar](#) • Tiny-Town vastgoed en verhuur B.V. • [Uiterwaard](#) • Valleysport • [Van Liere Lifestyle](#) • Vernissage • [Vesting Adventure](#) • Vesting Bergen op Zoom • [Vroeg](#) • Vuurtoreneiland • [VVV Altena en Biesbosch](#) • Waterfront • [Waternet](#) • Waterschap Rivierenland • [Wijnfort Benoorden Pumerend](#) • Wijnfort Jutphaas • [Yocolo](#) • Zeilfort Kudelstaart B.V. • [Zomo Dagbesteding b.v.](#)

DEELNEMERS

JAARVERSLAG 2018 Feiten en cijfers

VOORWOORD

2018: EEN PAS OP DE PLAATS TEN BEHOEVE VAN VERDERE GROEI

In de afgelopen jaren kende Stichting Liniebreed Ondernemen een vrij constante groei. Meer linies, meer deelnemers en meer opdrachten van verschillende liniepartners maakte het noodzakelijk om in 2018 vooral naar de interne organisatie te kijken en om de communicatie met de groeiende achterban te vereenvoudigen. Extra FTE werd ingehuurd. Werken in de cloud, een nieuw CRM-systeem, een verbeterde interface van de online Liniecommunity zijn hiervan onder andere het resultaat.

Op het gebied van marketingcommunicatie vierden we feest met het vijfde FORT! magazine, de lustrumeditie kreeg een nieuwe look en feel en op fort.nl werd het zoeksysteem verbeterd.

Ook op Europees niveau was onze organisatie actief. Noblesse oblige, onze stichting werd in 2012

opgericht met o.a. een Europese subsidie en het was een genoegen om te assisteren bij de organisatie van de eerste European Fortress Day.

Al deze activiteiten helpen om de branche van waterlinies, forten, bunkers en vestingsteden nog beter op de kaart te zetten en te ontsluiten voor een breed publiek. Linie-erfgoed midden in de maatschappij, intensief gebruikt en zo beschermd en behouden voor de nieuwe generatie.

Over onze activiteiten op het gebied van het **Promoten** van waterlinies, het **Ondersteunen** van het culturele ondernemerschap, het **Adviseren** over een gezonde exploitatie en het **Verbinden** van liniepartijen, kunt u meer lezen in het navolgende verslag.

drs Juke van Niekerk
directeur Stichting Liniebreed Ondernemen
liniebreedondernemen.nl

PROMOTEN

FORT!

Jaarmagazine over forten, vestingen en bunkers van de waterlinies in Nederland.

Oplage **35.000**

Verspreid via **417** locaties

Eenmalige uitgave **VESTING!** magazine **20.000**

PUBLIEK LOKET

238 in totaal

FORTEN.NL

230.811 bezoeken (+ 12,9% t.o.v. 2017)

628.990 paginaweergaven

Verbeterde zoekfunctie op activiteiten

(waarvan 46,88% via Adwords),

gem. sessieduur 1.30 minuten

83.946 externe kliks naar fortenwebsites

WATERLINIES OP SOCIALE MEDIA

Facebook Forten & Waterlinies: **4298** likes,

268 berichten, bereik **408.142** mensen

Twitter @waterliniesNL: **383** volgers, **934** (re)Tweets,

189.431 weergaven, Instagram: **300** volgers

FORTEN VAN BOVEN

hele jaar

33 luchtfoto's

Locaties: Werk aan het Spoel, Fort Honswijk,

Slot Loevestein

mediawaarde: € **32.063**

mediabereik: **2.131.075**

personen

GOOGLE ADWORDS GRANT

1,33 miljoen vertoningen,

102.589 klikken,

CTR 7,74 % en **90.088** dollar

MEDIABEREIK

Start Fortenseizoen, Forten van Boven, Mooi

LinieLand, Fortenfestival, Nacht van de Nacht,

Duurzame Forten

mediawaarde: € **178.348**

mediabereik: **9.271.814** personen

ZICHTBAARHEID

- **Wandelgids Lopen langs linies** - Voorwoord door SLO,
- **SLO in magazine Donatus Dichterbij**,
- Samenwerking **Nationaal Restauratiefonds** via blog

ONTWIKKELING LINIECOMMUNITY

Community Interface gemoderniseerd

START FORTENSEIZOEN

13 t/m 15 april

73 activiteiten

mediawaarde: € **21.381**

mediabereik:

1.270.262 personen

flyer: oplage **50.000**

MOOI LINIELAND

2 en 3 juni

56 activiteiten

mediawaarde: € **32.300**

mediabereik: **1.115.175** personen

flyer: oplage **50.000**

Spandoeken op deelnemende locatie

Radiospot op Radio 1: **1.4 mln**

luisteraars

Postercampagne Centercom

Subsidiefonds: **665** posters, uniek bereik **3.5 mln**

mensen, **26.4 mln** keer gezien

BARTERDEALS

- dagjeweg.nl
- uitmetkinderen.nl
- route.nl/forten
- hollandidee.nl
- fietsnetwerk.nl
- nieuwsbrief
- Forten in Parent Community App
- Samenwerking Show me Holland
- BijzonderPlekje.nl

FORTENFESTIVAL

1 t/m 9 september

90 activiteiten

mediawaarde: € **42.890**

mediabereik: **2.297.010** personen

radiospot 9 regionale omroepen: **498**

radiospots, bereik **541.628** personen

flyer: oplage **50.000**

EUROPEAN FORTRESS DAY

70 forten in 10 landen

europeanfortressday.eu, promo video, flyer, vlaggen

NACHT VAN DE NACHT - SAMENWERKING

27 oktober

13 forten- en vestingen

mediawaarde: € **18.825**

mediabereik: **2.360.592** personen

NB: Bij alle events plaatsten we een advertorial in ruim 1 mln huis-aan-huis-kranten.

13.000.000 bezoekers per jaar
1.9 mln bezoekers per jaar
9.064.711 sessies
130.000 bezoekers per jaar
20.213 unieke bezoekers van fortenroutes via onze partnerpagina naar **20.749** enthousiaste fietsers
forten in app voor leuke plekjes met kids
5 forten vanuit de lucht gepromoot
5 blogs over de Nieuwe Hollandse Waterlinie

SLO

209 deelnemers

921 activiteiten via liniecommunity geplaatst op forten.nl (59 routes, 671 events, 191 diensten)

200° Deelnemer voor SLO: Jennifer en Barry Kuiper Fort Bezuiden Spaardam (Fort Zuid)

2 LINIE AWARDS UITGEREIKT

Linie Award 2018:

Wiebe de Jager van Dronewatch:

met zijn drone-opnames van de forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie wist hij locaties een podium te geven én te verbinden. Sterk staaltje ondernemerschap, want hij realiseerde dit zonder financiering van derden.

Chris Will: 'pensionering Mr. Waterlinie'

voor bijdrage historische kennis vanuit Linieteam Nieuwe Hollandse Waterlinie en Kenniscentrum Waterlinies.

INKOOPVOORDEEL

- Website Simplefly (2 forten en 2 waterlinies)
- Verzekeren Donatus (9 forten)
- Energie inkoop Value2source (9 forten)

ONLINE PUBLIEKS-COMMUNICATIE STELLING VAN AMSTERDAM

Stellingvanamsterdam.nl: **110.523** bezoeken, **225.945** paginaweergaven

Google Adwords: **41.972** bezoeken

7 keer Stellingkoerier: **2161** lezers

Facebook Stelling van Amsterdam: **3764** likes

Twitter@stellingvanAms: **1420** volgers

Leefstijlonderzoek: **7** forten

EXTERNE OPDRACHTEN

- Online toolkit Stelling en NHW
- Routegids Stelling van Amsterdam: oplage **15.000**
- Lektentoonstelling (3 wisselexpo's) Vianen-Fort Everdingen

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

- Z-cards Nieuwe Hollandse Waterlinie (4 talen) incl. toonbankdisplay
- Fortenronde
- Huisstijlhandboek, advertenties en banners
- Advertorials in provincie Utrecht
- Pers – en promotiemiddelen (roll-up banner, tafelbanner, persmap, notitieboekje, VVV-wand)

OUDE HOLLANDSE WATERLINIE

Activiteitenfeed website oudenhollandsewaterlinie.nl

VERBINDEN

LinieNieuws

- Routewerk nieuwe deelnemer
- Wandelgrids Lopen langs linies
- Samenwerking Vestingmuseum met Zuid-Afrika
- Nieuw deelprijke Gidsen
- Agenda 2018

Nieujaarsborrel 18 januari
SLO nodigt u van harte uit voor de nieuwjaarsborrel van SLO op 18 januari in de restaurant Joodsche in Naarden. Het is een heerlijk moment om de nieuwe leden in de vesting in 2017 en velen vooraf naar 2018. Missa Mejer-Dergema inspireert ons met haar verhaal over de succesvolle herbestemming van de Vesting Naarden. Er is er genoeg tijd om elkaar te spreken. [Meer informatie](#). Aanmelden kan via [SLO.nl](#) of [0352 451111](#) om maandag 15 januari.

Routewerk nieuwe deelnemer
Routewerk is deze maand overgenomen door SLO. Routewerk is gespecialiseerd in de ontwikkeling van routes en routebeschrijvingen. Ze maakt ook wandelgrids en kaartjes thematische concepten en Trage Tochten. Momenteel wordt Routewerk meer aan een roeping met 2 wandel- en fietsroutes door de Stelling van Amsterdam. Will u zich ook aansluiten bij het grootste Netwerk van waterlinierelaties van Nederland? Meld u dan aan op [SLO.nl](#) of [0352 451111](#).

Wandelgrids "Lopen langs linies"
Vandaag meet Jake van Nieuwen, een directeur van Stelling Liniebed Ondernemen, de eer om het eerste exemplaar van de nieuwe wandelgrids "Lopen langs linies" te ontvangen in naam van het Diverse Huis naar het Groningsche Boertje in de rondwandelingen in maart 2018 tegen Nederlandse waterlinies. [Meer informatie](#) die 8 en 20 km lang. [Lopen langs linies](#) 1976 Nederland 11 km, 18 Nederland voor de waterlinierelaties van 10.

LINIENIEUWS
13 nieuwsbrieven,
1610 abonnees

LOKET VOOR LINIE-'SPELERS'

SLO opereert op het snijvlak van markt (ondernemers), eigenaren en overheden. En

zorgt ervoor dat zoveel mogelijk liniepartijen elkaar vinden. SLO faciliteert, adviseert en verbindt en is een gangbaar loket voor alle linieactoren.

- SLO:**
- stimuleert samenwerking en productontwikkeling
 - adviseert bij herontwikkeling en ondernemersselecties
 - maakt aspirant-ondernemers wegwijs in de waterlinies

- zorgt voor kennisoverdracht, faciliteert studenten bij onderzoeken en scripties
- faciliteert media ten behoeve van free-publicity

BIJeenKOMSTEN & CONGRESSEN

SLO draagt bij aan diverse (internationale) samenwerkingsverbanden m.b.t. militair erfgoed.

- Voorbeelden in 2018 zijn:**
- Erfgoedtafel Oude Hollandse Waterlinie
 - Werkgroep Merk en marketing OHW
 - Erfgoedtafel Atlantikwall
 - Overleg NHW-Stelling i.k.v. UNESCO en samensmelting van twee Linies
 - Europese kennisuitwisseling via EFFORTS (congres Venetië)
 - Selectiecommissie herbesteding Fort bij Abcoude

5 KENNIS- EN NETWERKMEETINGS

NIEUWJAARSBORREL

Vesting Naarden
18 januari
128 linierelaties aanwezig

FORT K'IJK

29 maart
Thema: Toerisme en gebiedsmarketing
58 linierelaties aanwezig

GIDSEN-TRAINING

30 mei
42 gidsen/vrijwilligers van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie aanwezig
Ze gaven de training gemiddeld een **8!**

FORT NIEUWERSLUIS

5 september
Thema: Duurzaamheid
27 linierelaties aanwezig

LUNET AAN DE SNEL

5 november
Thema: veiligheid, aansprakelijkheid & verzekeren
29 linierelaties aanwezig

TEAM

Leonie Wijsman (*marketing en events*)
 Juke van Niekerk (*directeur*)
 Titia de Zeeuw (*marketingmanager*)
 Vanaf augustus 2018 Hanne Alblas (*projectmedewerker*)

Margot Otten (*vaste vrijwilliger*)
 Maarten Bootsma (*fotograaf SLO*)

PROFESSIONALISERING

- Ook SLO AVG proof
- SLO werkt vanuit de cloud
- Nieuw CRM systeem

RAAD VAN TOEZICHT

Laurent van den Nouwland (programmadirecteur Rentederivaten Rabobank): *financieel*
 Tom Stefels (directeur Beacon): *ondernemerschap*
 Arnoud van Mosselveld (creatief ondernemer): *juridisch*
 Arnold van Vuuren (directeur Scheepvaart ILG): *voorzitter, waterlinie kennis en P&O*

2019 VERBREDING: NEDERLAND LINIELAND

Corporate communicatie versterkt

Een nieuwe huisstijl en corporate website worden in 2019 gerealiseerd. Ook wordt het zakelijke aanbod van de forten en andere erfgoedlocaties op *forten.nl* beter en specifiek zichtbaar.

Innovatie evenementen

De liniebrede evenementen worden in 2019 onder de loep genomen. Het is van belang dat er naast reguliere activiteiten, ook hoogtepunten aan de programma's worden toegevoegd. De financiering van culturele programma's en kwaliteitsverbetering is een uitdaging.

Vrijwilligers ondersteund

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij de culturele exploitatie van forten, bunkers en waterlinies en daarmee bij het behoud ervan is duidelijk. We zullen daarom doorgaan op de ingeslagen weg en trainingen op het gebied van storytelling en de kwaliteitsverbetering van excursies blijven aanbieden.

Brede scope op militair/verdedigings erfgoed

Efficiency en professionaliteit helpen om nieuwe partijen aan te trekken, niet alleen forten van waterlinies benaderen onze organisatie. Ons militaire erfgoed behelst ook vestingen en bunkers die Nederland rijk is. SLO zal de banden met de IJssellinie en met de Atlantikwall versterken. Onze online linie-community kan van dienst zijn om activiteiten voor bezoekers te ontsluiten en uit te dragen.

Meer Vestingsteden betrokken

Bij SLO waren in december 2018, 25 vestingsteden aangesloten. Vesting-erfgoed is doorgaans ouder dan linie-erfgoed en onlosmakend met linies verbonden. In 2019 zal SLO zich inspannen om meer vestingsteden aan de stichting te binden.

Kleine linies ondersteund

Goed voorbeeld doet goed volgen. In opdracht van het linieteam van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam, verzorgt SLO al meerdere jaren de gezamenlijke publiekscommunicatie. Dat de inspanning om de twee grootste linies in Nederland op de kaart te zetten zijn vruchten afwerpt, kunnen we via de media dagelijks ervaren. Zeker nu de kans groot is dat beide linies een gezamenlijk UNESCO-werelderfgoed worden. Een prettig neveneffect is dat andere linies geïnspireerd raken om de eigen linie op de kaart te zetten. Zoals de Betuwe-linie of de Stelling van het Hollandsch Diep en het Volkerak. SLO zal nieuwe initiatieven steunen en ervoor zorgen dat het wiel niet opnieuw hoeft worden uitgevonden. Geleerde lessen worden gedeeld en ontwikkelde communicatie-tools worden (vaak via projectopdrachten) beschikbaar gesteld.

Dankzij eigentijds cultureel ondernemerschap, trouwe deelnemers en het vertrouwen in SLO van opdrachtgevers zoals het linieteam of de provincie Zuid-Holland, kan onze organisatie doorgaan op het ingeslagen pad. Werken aan het behoud en de duurzame exploitatie van waterlinies, vestingen, forten en bunkers op een ondernemende manier. Zodat nieuwe generaties kunnen blijven genieten van dit prachtige erfgoed.